

Ημερίδα Κέντρων Υποστήριξης Διδασκαλίας & Μάθησης Πανεπιστημίου Κρήτης & Πολυτεχνείου Κρήτης

Προληπτικός σχεδιασμός συμπεριληπτικών περιβαλλόντων μάθησης στο Πανεπιστήμιο

Εισηγήτριες

Κάλλια Κατσαμποξάκη Hodgetts, *Συντονίστρια
Κέντρου Διδασκαλίας και Μάθησης
Πανεπιστημίου Κρήτης*

Ευαγγελία Κρασαδάκη, *Συντονίστρια Κέντρου
Διδασκαλίας και Μάθησης Πολυτεχνείου Κρήτης*

Παρασκευή, 28 Απριλίου 2023, 13:00-15:00

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στόχοι και άξονες συζήτησης

Αντιλήψεις για τη
διδασκαλία και
μάθηση

Ορισμός
συμπεριλήψης
ισοτιμίας &
δικαιοσύνης

Έγκαιρος
εντοπισμός
πιθανών
μαθησιακών
φραγμών

Διδασκαλία &
Υποστηρικτικό
πλαίσιο

Ενεργή εμπλοκή
&
πρόοδος
για όλ@

Συμπεριληπτική
Αξιολόγηση

Τρεις βασικές αρχές που συνυπάρχουν

Ισότητα - Δικαιοσύνη

Διαφορετικότητα

Συμπερίληψη

Αποσαφήνιση όρου

Τι σημαίνει για εσάς
συμπερίληψη;

Η έννοια της συμπερίληψης σήμερα

Η Παιδαγωγική προσέγγιση, τα προγράμματα σπουδών και η αξιολόγηση σχεδιάζονται για να εμπλέκουν τους φοιτητές-τριες ενεργά και δυναμικά σε μάθηση που είναι ουσιαστική, σχετική και προσβάσιμη σε όλους-ες [...] ώστε η διαφορετικότητα να δύναται να εμπλουτίσει τη ζωή και τη μάθηση όλου του φοιτητικού πληθυσμού”

Hockings, C. (2010). *Inclusive learning and teaching in higher education: a synthesis of research*. London: Higher Education Academy. pp 1-3

Ο Νόμος περί ισότητας 2010 (Σκωτία) που υλοποιείται στα ΑΕΙ από το 2012

Τα «προστατευόμενα χαρακτηριστικά» που ορίζονται από τον νόμο περί ισότητας του 2010 είναι:

- η ηλικία
- η αναπηρία
- η αλλαγή φύλου
- ο γάμος και το σύμφωνο συμβίωσης
- η εγκυμοσύνη και η μητρότητα
- η φυλή
- η θρησκεία ή οι πεποιθήσεις
- το φύλο
- ο σεξουαλικός προσανατολισμός

Η αναγκαιότητα της συμπερίληψης

Η συνεκπαίδευση φοιτητών/τριών με **διαφορετικές γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες** απαρτίζεται από μία **ποικιλομορφία των αναγκών τους σε σύγχρονα πλαίσια.**

Τα τυπικά εξελισσόμενα άτομα αποκτούν **θετικές στάσεις** και συνυπάρχουν ομαλά με άτομα με **επιπρόσθετες ανάγκες.**

Η εκπαιδευτική Συμπερίληψη ατόμων με εκπαιδευτικές ανάγκες αποτελεί **αντικείμενο διεθνών μελετών.**

Χαρακτηρίζεται ως δυναμικό φαινόμενο που **αντανακλά τη φιλοσοφία και τις πρακτικές των παγκόσμιων οργανισμών** (Unesco, 1994, 2017).

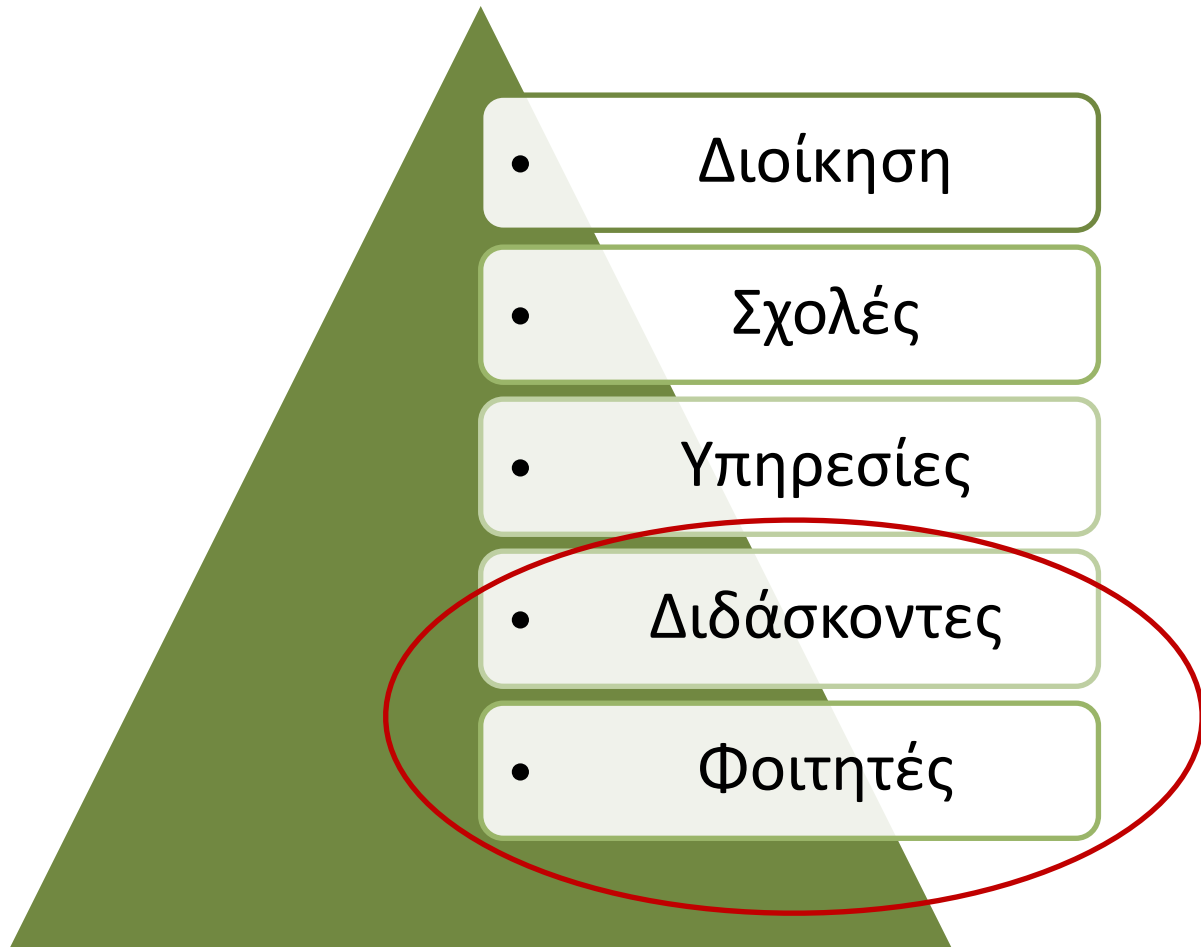
Συμπεριληπτική διδασκαλία, αξιολόγηση & ανατροφοδότηση

«Οι φοιτητές/τριες φτάνουν στο Cambridge με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, προσωπικότητες, μαθησιακές διαφορές και επίπεδα αυτοπεποίθησης. Αυτή η ποικιλομορφία μπορεί να είναι συντριπτική μερικές φορές, αλλά αποσαφηνίζοντας τη δομή ενός μαθήματος, τις μεθόδους αξιολόγησης και διδασκαλίας και με την επικοινωνία των μαθησιακών αποτελεσμάτων, οι φοιτητές/τριες θα γνωρίζουν τι αναμένεται από αυτούς. Με το να είμαστε ξεκάθαροι ως προς τις προσδοκίες, πολλά ζητήματα που σχετίζονται με το 'κρυφό πρόγραμμα σπουδών' θα παρακαμφθούν».

Πηγή: University of Cambridge, <https://www.cctl.cam.ac.uk/mind-gap-toolkit/what-works/examples/assessment>

Επίπεδα συμπερίληψης

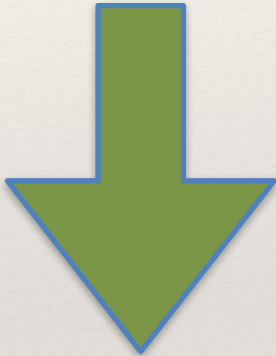

Άξονες Ολιστικής Συμπερίληψης (2020)

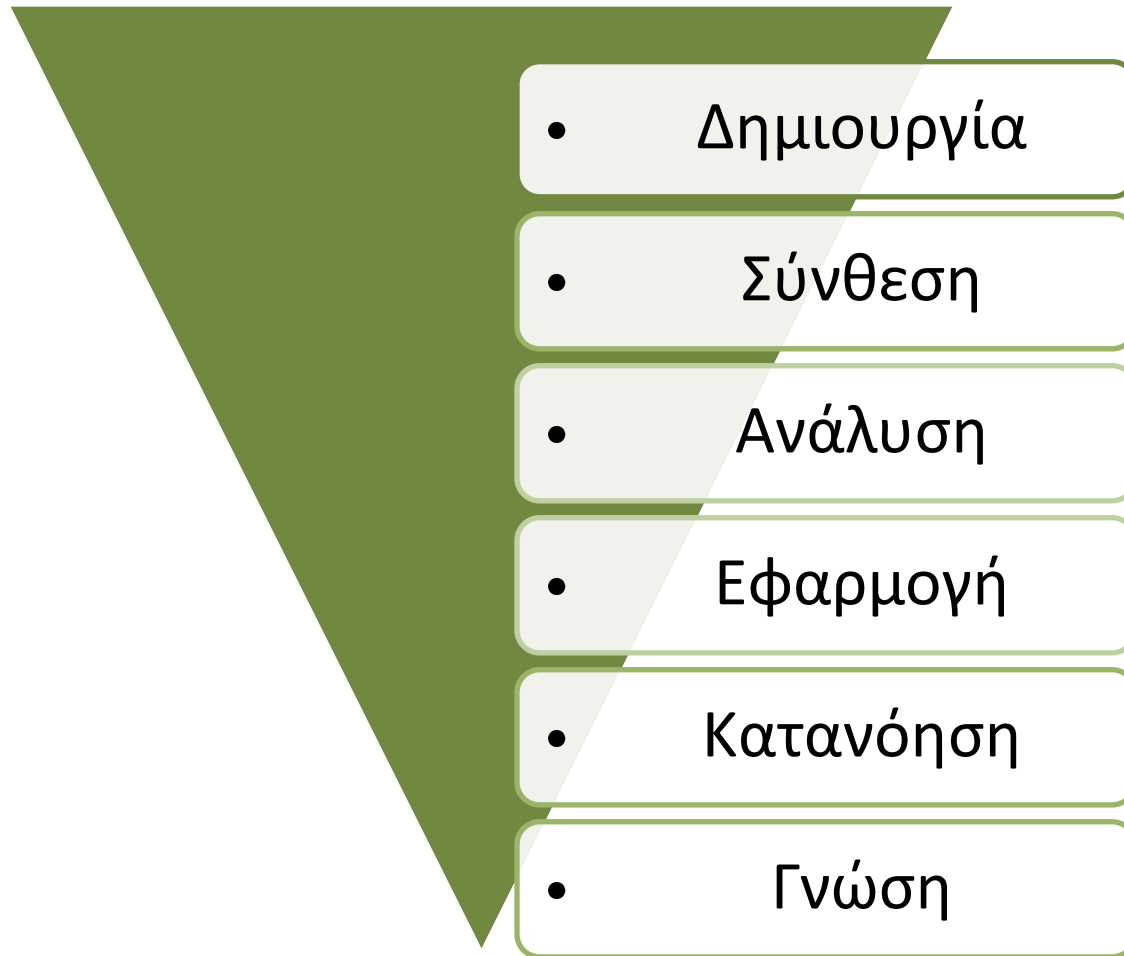

Ainscow, M. (2020) Inclusion and equity in education: Making sense of global challenges. *Prospects* **49**, 123–134 (2020). <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09506-w>

Ολιστική προσέγγιση Συμπερίληψης με βάση τις βασικές αρχές μαθησιο-κεντρικής προσέγγισης (Blumberg, 2019)

	Φοιτητο-κεντρική ή μαθησιοκεντρική προσέγγιση	Καθηγητοκεντρική ή δασκαλοκεντρική Προσέγγιση	
Ρόλος Φοιτητή-τριας	Ενεργή συμμετοχή σε σκόπιμες κοινωνικές διεργασίες για το περιεχόμενο	Παθητική ανάγνωση ή ακρόαση νέου περιεχομένου	<p>Διδασκαλία (Τρόποι Παρουσίασης)</p> <p>και Μάθηση (Ενεργή Εμπλοκή)</p> <p>Διαμορφωτική Αξιολόγηση</p> <p>Αξιολόγηση ΓΙΑ μάθηση</p>
Ρόλος διδάσκοντα-ουσας	Υποστηριξη & Συντονισμός μάθησης	Διάχυση πληροφοριών	
Ανάληψη ευθύνης για μάθηση	Αυξημένη ευθύνη από φοιτητές	Ανάληψη ευθύνης από διδάσκοντα	
Μαθησιακές (νοητικές) διεργασίες	Κατανόηση και ανώτερες νοητικές διεργασίες	Απομνημόνευση έγκυρων πηγών	
Τρόποι αξιολόγησης	Παροχή ανατροφοδότησης	Βαθμολογία γραπτών ή προφορικών εξετάσεων	
Τεκμηρίωση μάθησης	Εκφραση & Ταυτοποίηση κατανόησης περιεχομένου μέσα από δραστηριότητες	Απομνημόνευση της διδακτέας ύλης	
Παιδαγωγική Επίδραση	Οι φοιτητές-τριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ξανά τις ίδιες δεξιότητες σε νέα περιβάλλοντα	Η απομνημόνευση συχνά δεν έχει μεγάλη διάρκεια.	

Επίπεδα συμπερίληψης και Ταξινόμια Bloom (1956)

Anderson, L.W. Krathwohl, D.R. P.W. Airasian, P.W. Cruikshank, K.A. R.E. Mayer, R.E. P.R. Pintrich, P.R. et al. (2014). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's, Pearson Education Limited, Edinburgh.

Επίπεδα Συμπερίληψης, Μαθησιακοί στόχοι και αποτελέσματα

- Δημιουργούν όλ@

- Συνθέτουν όλ@

- Αναλύουν όλ@

- Εφαρμόζουν όλ@

- Κατανοούν όλ@

- Γνωρίζουν όλ@

- Δημιουργία

- Σύνθεση

- Ανάλυση

- Εφαρμογή

- Κατανόηση

- Γνώση

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σύστημα Κατασκευασμένων νοημάτων

Encoding = Κωδικοποίηση

Decoding = Αποκωδικοποίηση

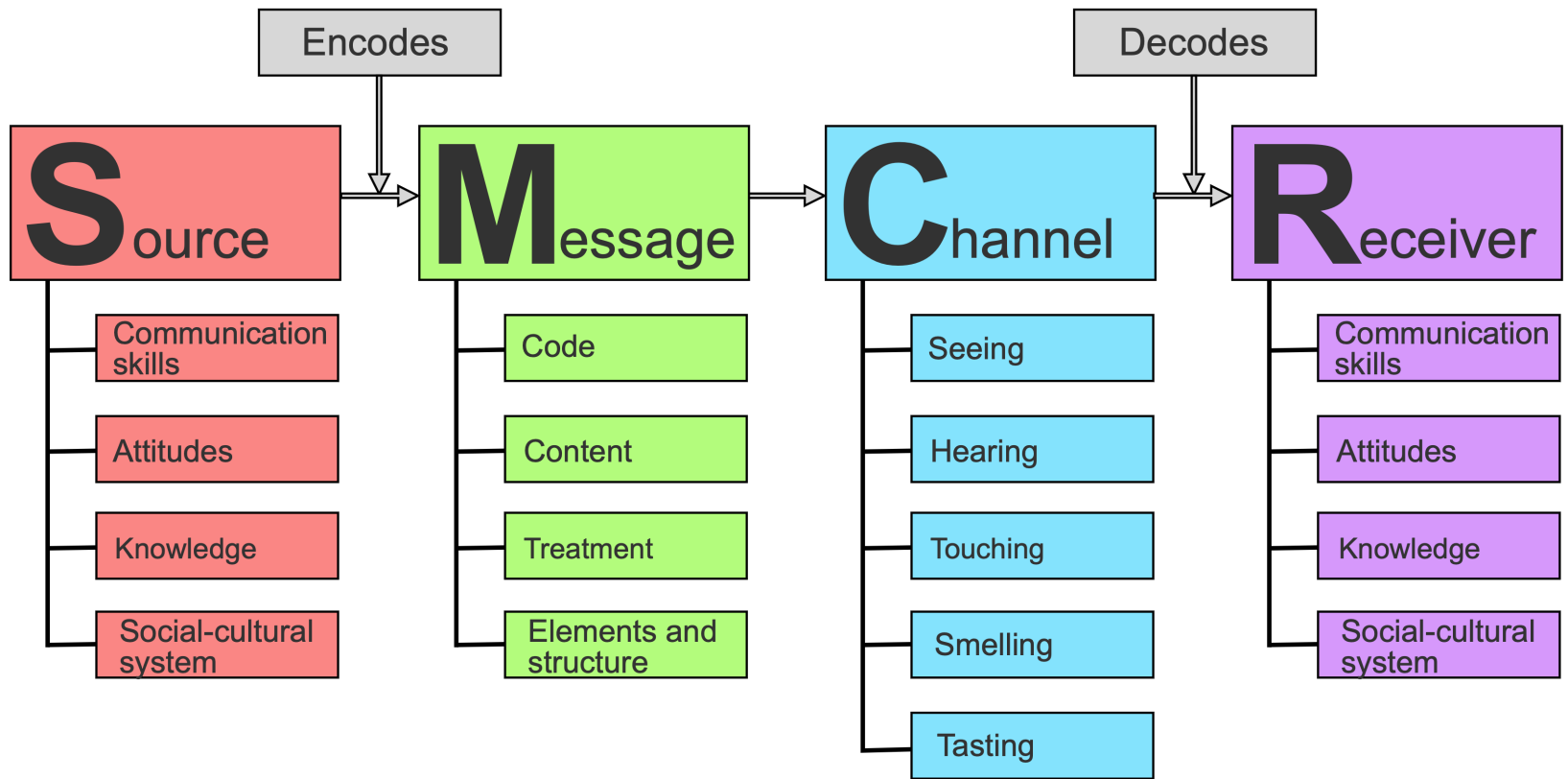
Πομπός

Μήνυμα

Δέκτης

Συστήματα Πολιτισμικά Κατασκευασμένων νοημάτων (Halliday)

Τα κείμενα ως κομμάτια επικοινωνίας που κατασκευάζονται για κοινωνικούς σκοπούς:

Διαβάζω, ακούω, 'βλέπω' κείμενο :

- Πεδίο ή θέμα
- Διαπροσωπικό: βαθμός εξοικείωσης
- Τρόπος: Γλωσσικές επιλογές πχ Επίσημο, ανεπίσημο

Εντοπισμός Μαθησιακών φραγμών

1. Φυσικοί φραγμοί

όπου λαμβάνει χώρα η μάθηση π.χ.
πρόσβαση σε ένα κτίριο ή σε έναν πόρο

2. Κοινωνικο-Πολιτισμικοί φραγμοί

το «τι» της μάθησης π.χ. είναι σχετικά
τα παραδείγματα που χρησιμοποιούμε;
Είναι σαφείς οι οδηγίες μας;

3. Γνωστικοί φραγμοί

πώς μαθαίνουν οι φοιτητές -τριες;
Αφομοιώνουν, επεξεργάζονται,
ανακαλούν ή συνθέτουν τη γνώση
αποτελεσματικά;

Εντοπισμός Μαθησιακών φραγμών
Δραστηριότητα σε ομάδες

McAllister, C. (2002) Tips for creating an inclusive mathematics classroom using universal design principles. Available at: <http://cstl-csm.semo.edu/mcallister/mainpage/>

Tips%20for%20creating%20an%20inclusive%20mathematics%20classroom.ppt

Πως εντοπίζω τις ανάγκες των φοιτητ@ μου την πρώτη μέρα των μαθημάτων μου;

- Δήλωση ή Συμβόλαιο Δέσμευσης την πρώτη μέρα των μαθημάτων
- Χρήση Χάρτη Ταυτοτήτων για συζήτηση σε ομάδες
- Συμπερίληψη φοιτητών στην λήψη αποφάσεων κατά την παρουσίαση του syllabus και την αναζήτηση προτάσεων για παροχή υποστηρικτικού υλικού προσβάσιμου σε όλ@

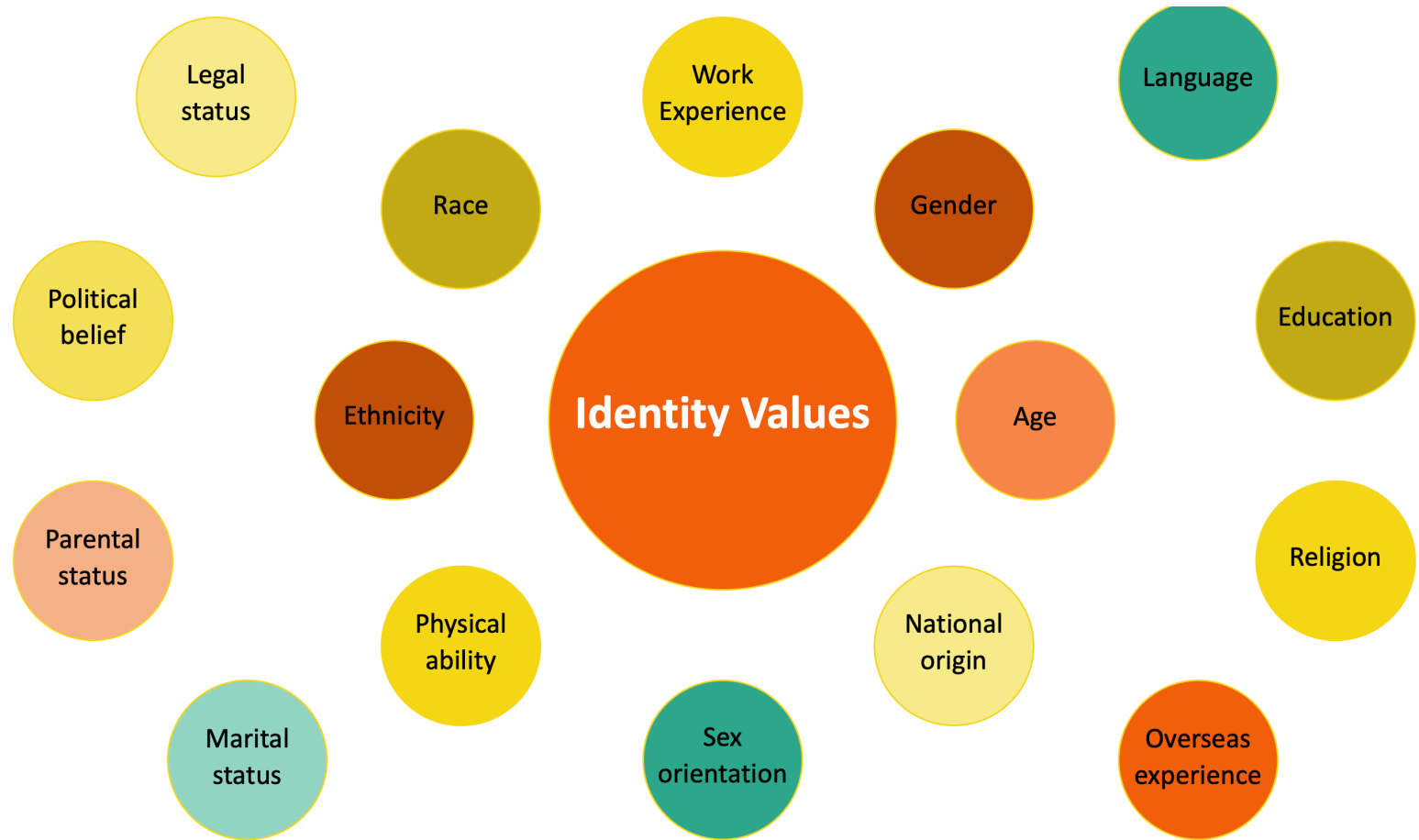
Συζήτηση σχολίων αξιολόγησης φοιτητών προηγούμενου έτους και αναζήτηση προτάσεων για αλλαγές

Την δυνατότητα επιλογών ως προς τον τύπο εργασίας με τα ίδια ποσοστά αλλά με διαφορετικές τροπικότητες, δεξιότητες, περιεχόμενο ώστε οι φοιτητές-τριες να μοιραστούν σκέψεις και προβληματισμούς

Την διεξαγωγή exit tickets (με ψηφιακά μέσα ή χωρίς) για να την αξιολόγηση του τρόπου παρουσίασης των θεμάτων κάθε εβδομάδας ή των δραστηριοτήτων και των ερωτημάτων που καλούνται να απαντήσουν οι φοιτητ@

Χάρτης Ταυτοτήτων και συζήτηση με θέμα:

Ποιά ταυτότητα μου υπερισχύει; Ποιά είναι η δική μου ευθύνη για την δημιουργία υποστηρικτικού πλαισίου στο μάθημα;

Εντοπισμός Μαθησιακών Φραγμών

Κάθε δυσκολία, προτίμηση, ανάγκη που δεν αναγνωρίζεται και δεν αντιμετωπίζεται ενδεχομένως δημιουργεί κάποιο φυσικό, κοινωνικο-πολιτισμικό ή γνωστικό φραγμό μάθησης και προόδου για κάποι@ φοιτητ@.

Μόνο όταν συνειδητοποιήσουμε το βαθμό ετερότητας όλου του φοιτητικού πληθυσμού μπορούμε να σχεδιάσουμε συμπεριληπτικά μαθήματα και να υποστηρίξουμε με τον καλύτερο τρόπο όλ@ τ@ φοιτητ@.

Η ετικετοποίηση φοιτητ@ δεν αποτελεί λύση

Στρατηγικοί στόχοι ολιστικού πλαισίου συμπερίληψης

Βελτίωση παρουσίασης του νέου περιεχομένου (ύλης) και δημιουργία υποστηρικτικού πλαισίου

Αύξηση ενεργούς συμμετοχής όλων των φοιτητών.
Ανάληψη ευθύνης και ενεργή εμπλοκή όσων παραδοσιακά είναι περιθωριοποιημένοι

Παροχή ανατροφοδότησης και συστήματα αξιολόγησης ΓΙΑ μάθηση

Παράδειγμα Μέσου Εντοπισμού Σημείων που χρειάζονται επεξήγηση (Socratic)

Thursday, 28 November 2019, 12:06

Show Names Show Responses Show Results

NAME ▲	SCORE % ⇅	1	2	3	4	5	6	7	8	9
.....	✓ 78%	✓ D	✓ False	✓ False	✓ False	✓ False	✓ False	✓ C	✗ True	✗ True
.....	0%									
.....	✓ 78%	✗ A	✓ False	✓ False	✓ False	✓ False	✓ False	✓ C	✗ True	✓ False
.....	0%									
.....	✓ 67%	✓ D	✓ False	✗ True	✓ False	✓ False	✓ False	✓ C	✗ True	✗ True
.....	0%									
.....	✓ 67%	✓ D	✓ False	✓ False	✗ True	✓ False	✓ False	✓ C	✗ True	✗ True
.....	✓ 78%	✓ D	✓ False	✓ False	✓ False	✓ False	✓ False	✓ C	✗ True	✗ True
.....	✓ 67%	✗ B	✓ False	✓ False	✗ True	✓ False	✓ False	✓ C	✗ True	✓ False
.....	0%									
.....	✓ 67%	✗ A	✓ False	✓ False	✓ False	✓ False	✓ False	✓ C	✗ True	✗ True
.....	✓ 67%	✓ D	✗ True	✓ False	✓ False	✓ False	✗ True	✓ C	✗ True	✓ False

"... πρέπει να θυμόμαστε ότι η δέσμευση για Συμπεριληπτικό σχεδιασμό ξεκινά από κάθε εκπαιδευτικό" (Boyle et al., 2011: 77) δηλαδή από όλους-ες εμάς.

Προληπτικός Σχεδιασμός; Συμπεριληπτικές στρατηγικές

Ποιές από τις
παρακάτω
στρατηγικές θεωρείτε
ως ιδανικές για την
δημιουργία
συμπεριληπτικού
μαθησιακού
περιβάλλοντος;

Στρατηγικές Συμπερίληψης
Δραστηριότητα σε ομάδες

Στρατηγικές Συμπερίληψης

Οι πεποιθήσεις μας για το τι είναι εφικτό ή όχι επηρεάζουν σημαντικά την επιτυχία των στρατηγικών που χρησιμοποιούμε (Gigante and Gilmore, 2018; Yada, Tolvanen and Savolainen, 2018).

Η κουλτούρα που διέπει το μαθησιακό περιβάλλον επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό της επιτυχία υιοθέτησης συμπεριληπτικών πρακτικών (Berzina, 2010: 76).

Gigante, J., & Gilmore, L. (2018). Australian preservice teachers' attitudes and perceived efficacy for teaching in inclusive classrooms. *International Journal of Inclusive Education*. Published online first. doi: 10.1080/13603116.2018.1545875

Berzina, Ž. (2010). Teachers' perceptions on what inclusion is. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 12(1), 75-84. doi: 10.2478/v10099-009-0048-8

Yada, A., Tolvanen, A., & Savolainen, H. (2018). Teachers' attitudes and self-efficacy on implementing inclusive education in Japan and Finland: A comparative study using multi-group structural equation modelling. *Teaching and teacher education*, 75(1), 343-355. doi: 10.1016/j.tate.2018.07.011

Στρατηγικές Συμπερίληψης

Χρήσιμες πηγές στο tott.uoc.gr

TRAINING OF THE TRAINERS

<https://tott.uoc.gr/blog/links/944/>

Στρατηγικές Συμπερίληψης

Ευκαιρίες άρθρωσης για όλους σε μεγάλα ακροατήρια
Think Pair Share

Ευκαιρίες αντιπροσώπευσης (ανώνυμα με exit tickets)

Χρήση διαδραστικών εργαλείων σε ομάδες (padlet, perusal, socrative, googledocs)

Εννοιολογικοί χάρτες και σχεδιαγράμματα ως απόδειξη μάθησης

Μάθηση βασισμένη στην διερεύνηση - Παρουσίαση νέου περιεχομένου ως εργασίας επιλογής

Διάθεση βιντεοσκοπημένων διαλέξεων σε πλατφόρμα ανοικτής πρόσβασης

Παροχή λίστας ανάγνωσης/ λεξικού τεχνικών όρων / mock test

Στρατηγικές Συμπερίληψης

Δημιουργία Ασύγχρονου Κύκλου Επιμόρφωσης Διδασκόντων-ουσών (2023).

Συμπεριληπτική Αξιολόγηση

Η χαμηλή απόδοση των φοιτητ@ συχνά αποδίδεται σε κακή διαχείριση η αδυναμία από μέρους τους να επιτύχουν και σπάνια εξετάζεται η καταλληλότητα του τρόπου αξιολόγησης.

Δεν υπάρχει καθολική συμφωνία στο τι καθιστά δίκαιη και αξιοκρατική αξιολόγηση.

Οι περιορισμοί στο χρόνο και την πρόσβαση σε πηγές δεν συνάδουν με τις συμπεριληπτικές αρχές.

Προτάσεις για Συμπεριληπτική Αξιολόγηση

Να δίνεται επιλογή προφορικών εξετάσεων ή εξετάσεων με περισσότερο διαθέσιμο χρόνο.

Να δίνεται επιλογή διαφόρων μορφών διαμορφωτικής αξιολόγησης που έχουν την ίδια βαρύτητα αλλά στοχεύουν στην καλλιέργεια διαφορετικών δεξιοτήτων ή νοητικών διεργασιών.

Να δίνεται επιλογή για Πορτφόλιο Φοιτητ@ που αποδεικνύει την συστηματική μελέτη και εργασία πάνω στα θέματα αξιολόγησης.

Να διεξάγονται καθημερινά κουίζ που εντοπίζουν δυσκολίες ή παρανοήσεις και να δίνεται ανατροφοδότηση (όχι μόνο βαθμοί).

Να διεξάγονται εξετάσεις (πρόοδοι) τριών σταδίων με ανατροφοδότηση στα δυνατά και αδύναμα σημεία των φοιτητ@.

Εξετάσεις τριών σταδίων

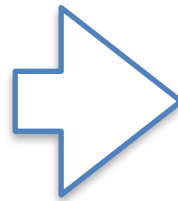

1ο Στάδιο

Απάντηση θεμάτων προόδου ατομικά
(Πρόοδος διάρκειας 45 λεπτών)

3ο Στάδιο

Ανατροφοδότηση από διδάσκο@ σε
επιλεγμένες απαντήσεις

2ο Στάδιο

Απάντηση θεμάτων προόδου ομαδικά
Πρέπει να συμφωνούν όλα τα μέλη
για την ορθότητα της κοινής απάντησης

Πρόταση βελτίωσης συμπεριληπτικών πολιτικών μέσα από συλλογικές δράσεις & αποφάσεις τμημάτων

«Έλλειψη συστημικής συνοχής - τι σημαίνει συμπερίληψη»

«Απαιτείται σαφέστερη καθοδήγηση για το πώς θα επιτευχθεί»

«Γραφειοκρατικές δυσκολίες»

«Δυσκολίες εύρεσης κατάλληλων πόρων και υποστηρικτικών μέσων»

«Οι διαδικασίες μπορούν να νομοθετηθούν, αλλά οι πεποιθήσεις και οι αξίες όχι»

«Δηλώσεις πολιτικής που συνδέονται ρητά με τη νομοθεσία»

Γενικές προσωπικές αρχές μιας 'συμπεριληπτικής' προσέγγισης

➤ Πριν την έναρξη εξαμήνου

- Αποδοχή αιτημάτων εγγραφής στο E-Class του μαθήματος (κυρίως αιτήματα για το διατμηματικό μάθημα ΠΠΣ και μάθημα ΜΠΣ).
- Διάθεση βασικών σημειώσεων, διαφανειών, κ.ά. υλικού μαθήματος μέσω E-Class.
- Οδηγίες διαθεσιμότητας χώρων εξάσκησης, δια ζώσης ή εξ αποστάσεως (M/K, Εργαστήριο, VDI περιβάλλον).
- Φάκελος έξτρα βοηθητικού υλικού, υλικό 'ένταξης' στην ύλη μαθήματος.

➤ Κατά την έναρξη εξαμήνου και κατά τη διάρκειά του

- Κανονισμός μαθήματος στο E-Class (προσδοκίες, μαθησιακοί στόχοι, αξιολόγηση, συνεργασία) για καλλιέργεια ενός κλίματος ασφάλειας και ενημέρωσης.
- Ανακοινώσεις μαθήματος μέσω E-Class για ισότιμη ενημέρωση.
- Άμεση ανταπόκριση στα ερωτήματα φοιτητών που είτε αποστέλλονται μέσω E-mail ή μέσω E-Class, ως ένδειξη σεβασμού, κατανόησης και υποστήριξης.
- Επιδίωξη μιας συνολικής επικοινωνιακής ανατροφοδότησης για τα δυνατά/αδύνατα σημεία εργασιών/ασκήσεων (μέσω E-Class για να λάβουν όλοι την ενημέρωση).

Προσωπικές αφηγήσεις μιας 'συμπεριληπτικής' προσέγγισης [1]

- **Ευελιξία / Προσαρμογές για την συμμετοχή και πρόοδο**
  - **Εργαζόμενοι/με οικογένεια κ.ά. διαφοροποιήσεις**
    - ❖ Δυνατότητα μετακίνησης στα γκρουπ εργαστηρίου όταν συντρέχει επαγγελματικός ή οικογενειακός λόγος ή ζήτημα υγείας.
    - ❖ Διασπορά γκρουπ εργαστηρίων εντός & εκτός ενός συμβατικού πρωινού ωραρίου εργασίας (πρωινό και απογευματινό γκρουπ).
    - ❖ Ευελιξία συμμετοχής στην ώρα προφορικών εξετάσεων (σε μαθήματα που έχουν προφορική εξέταση).
    - ❖ Εγγραφή διαλέξεων ως βοηθητικό υλικό για την μάθηση.
    - ❖ (Συνήθως) μεσημεριανή/απογευματινή ώρα (τηλε)συνεργασίας.
    - ❖ Αξιοποίηση δυνατότητας τηλεσυνεργασίας 'εκτός ωραρίου'.

Προσωπικές αφηγήσεις μιας 'συμπεριληπτικής' προσέγγισης [2]

- **Υποστήριξη - Ενθάρρυνση για την συμμετοχή και πρόοδο**
  - **1^{ος} άξονας: Φοιτητές με ελλειπίς γνώσεις στην γλώσσα**
    - ❖ Ομάδες για εκπόνηση γραπτών εργασιών/αναφορών.
    - ❖ Γραπτές οδηγίες για την δομή μιας εργασίας ή αναφοράς.
    - ❖ Γραπτές οδηγίες για τα λάθη που μπορούν να αποφεύγονται στον γραπτό ακαδημαϊκό λόγο.
    - ❖ Επιμονή στη διόρθωση κειμένων (κυρίως διπλωματικών) με επισήμανση κανόνων και αρχών μιας ακαδημαϊκής εργασίας/αναφοράς.

Προσωπικές αφηγήσεις μιας 'συμπεριληπτικής' προσέγγισης [3]

– 2^{ος} άξονας: Φοιτητές με ελλιπές γνωστικό υπόβαθρο

- Διάθεση σημειώσεων / διαφανειών κ.ά. έξτρα βοηθητικού υλικού, ως υλικού 'ένταξης' στο μάθημα για την κάλυψη κενών (πχ μονομεταβλητή/διμεταβλητή στατιστική ανάλυση, δυνατότητες Excel, κ.ά.).
- Εισαγωγή στις διαλέξεις των βασικών εννοιών γνωστικού υποβάθρου (πχ θεωρία DSS (?) → Πληροφοριακά Συστήματα στην καθημερινή ζωή).
- Εισαγωγή στη διάλεξη της τεχνικής της αφήγησης από τους φοιτητές, ως μια διαδικασία ενεργητικής συμμετοχής και ανακάλυψης γνώσης (πχ θεωρητικό μοντέλο Επιχειρηματικού Καμβά για τεκμηρίωση μιας καινοτομίας (?) --> αφήγηση καινοτομιών εκ μέρους των φοιτητών).

Προσωπικές αφηγήσεις μιας 'συμπεριληπτικής' προσέγγισης [4]

- **Αξιολόγηση**

- **Εργαζόμενοι/με οικογένεια κ.ά. διαφοροποιήσεις**

- Προώθηση εναλλακτικών τρόπων αξιολόγησης, όπου είναι εφικτό (πχ 3 ατομικές ασκήσεις ή 1 ομαδική άσκηση δύο ατόμων, στη διάρκεια εξαμήνου για το 30%).
- Σχεδιασμός ποικίλων τρόπων εξέτασης με δυνατότητα επιλογής.
- Προσεκτική διατύπωση ερωτήσεων/θεμάτων αξιολόγησης με χρήση λέξεων από τις διαλέξεις/ορολογία μαθήματος.
- Ενθάρρυνση της αυτοαξιολόγησης, μέσω ασκήσεων στο E-Class, ελεύθερης συμμετοχής/επανάληψης με παρουσίαση βαθμολογίας & σωστών απαντήσεων.
- Συνολική επικοινωνιακή ανατροφοδότηση ασκήσεων, ως προς το τι μαθαίνουν, πού κάνουν λάθη και πού δημιουργούνται παρανοήσεις.
- Δυνατότητα διπλωματικών/διατριβών/εργασιών σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα φοιτητή.

Προς μία Πολιτική Συμπερίληψης^[1]

Η ακαδημαϊκή
αριστεία που
πρεσβεύουν τα
Ιδρύματά μας
υλοποιείται από τις
αρχές & πρακτικές που
υιοθετούν η Διοίκηση,
οι Σχολές, οι
διοικητικές μονάδες
καθώς επίσης και από
τις ευκαιρίες που
προσφέρουν τα
μεμονωμένα άτομα
που συμμετέχουν στην
εκπαίδευση

Τα Ιδρύματά μας
επιβραβεύουν την
αριστεία στην φοίτηση
και προβάλλουν τα
ατομικά και συλλογικά
επιτεύγματα των
φοιτητών που
συμβαίνουν
παράλληλα με την
φοίτησή τους ενώ
ταυτόχρονα στηρίζουν
έμπρακτα την
κοινωνική μέριμνα για
τους φοιτητές

Προς μία Πολιτική Συμπερίληψης^[2]

Ανάπτυξη μίας
κουλτούρας μάθησης,
όπου όλοι οι
φοιτητές μπορούν να
αναπτύξουν στο
έπακρο τις
δυνατότητές τους,
ενισχύοντας την
πρόοδο και
μειώνοντας την
διαρροή

Σας ευχαριστούμε

Κάλλια Κατσαμποξάκη-Hodgetts

Συντονίστρια Κέντρου Υποστήριξης Διδασκαλίας & Μάθησης
Πανεπιστημίου Κρήτης

E-mail: katsamproxaki@uoc.gr

Ευαγγελία Κρασαδάκη

Συντονίστρια Κέντρου Υποστήριξης Διδασκαλίας & Μάθησης
Πολυτεχνείου Κρήτης

E-mail: ekrasadaki@tuc.gr, Τηλ. 28210.37350

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

